

Jolanta **Szymańska**, Łukasz **Jasiński**, Przemysław **Biskup**

Pierwszy rok drugiej Komisji von der Leyen

Pierwszy rok urzędowania drugiej Komisji Ursuli von der Leyen zdominowany został przez napięcia w relacjach UE–USA. Określone w programie priorytety wzmocnienia bezpieczeństwa i konkurencyjności Europy wymagają kontynuacji.

Z okazji przypadającej 1 grudnia br. rocznicy Komisja Europejska opublikowała katalog przedsięwzięć, jakie podjęta od początku kadencji. Najistotniejszym osiągnięciem w kwestii bezpieczeństwa było przyjęcie instrumentu finansowania projektów obronnych SAFE, a także propozycji pakietu mobilności wojskowej, która ma umożliwić powstanie „wojskowego Schengen” do 2027 r. W kwestiach gospodarczych kluczowe były negocjacje handlowe – podpisanie porozumienia z USA, zakończenie negocjacji z Mercosurem, Meksykiem i Indonezją oraz przyspieszenie rozmów z Indiami, Malezją i Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi. Komisja przedstawiła też kompas konkurencyjności, siedem pakietów upraszczających regulacje (tzw. omnibusów) oraz propozycję wieloletniego budżetu UE na lata 2028–2034, który ma zwiększyć unijne finansowanie inicjatyw dotyczących konkurencyjności. Wiele z tych reform zostało przyspieszonych konfrontacyjnym nastawieniem nowej administracji USA do UE po rozpoczęciu prezydentury przez Donalda Trumpa. Choć wymagają one kontynuacji, mogą generować rosnące podziały w Europie

[Więcej o początkach drugiej Komisji von der Leyen pisali Melchior Szczepanik i Jolanta Szymańska](#)

Zapowiedź bliższej współpracy po polsko-niemieckich konsultacjach

W Berlinie odbyły się konsultacje szefów rządów i ministrów z Polski i Niemiec. **Przyjęta w ich wyniku deklaracja końcowa wskazuje na wolę pogłębienia współpracy zwłaszcza w dziedzinach obronności i gospodarki, chociaż część kwestii spornych pozostaje nierozwiązana.**

Potrzeba utworzenia europejskiej tarczy demokracji wynika z rosnącej ingerencji państw autorytarnych w procesy demokratyczne w UE. Koncepcja została zasygnalizowana przez przewodniczącą Komisji Europejskiej (KE) Ursulę von der Leyen w dorocznym orędziu o stanie UE z września br., a następnie rozwinięta w komunikacie z 12 listopada br. Elementem tarczy ma być Europejskie Centrum ds. Odporności Demokratycznej, którego zadaniem będzie zwiększenie zdolności UE do przewidywania zagrożeń dla demokracji. W ramach ochrony integralności przestrzeni informacyjnej KE zapowiedziała przygotowanie protokołu kryzysowego do aktu o usługach cyfrowych, który ułatwi reagowanie na ponadnarodowe operacje informacyjne. Planuje też utworzenie europejskiej sieci kontrolerów informacji i Europejskiego Obserwatorium Mediów Cyfrowych. W celu wzmocnienia instytucji KE wesprze finansowo lokalne, niezależne media i przedstawi zalecenia dotyczące wykorzystania AI w procesach wyborczych oraz najlepszych praktyk w zakresie bezpieczeństwa podmiotów publicznych. Aby wzmocnić odporność społeczeństw na manipulacje, zapowiedziała też wspieranie edukacji obywatelskiej w szkołach oraz zwiększanie kompetencji cyfrowych Europejczyków.

[O misji NATO Straż Bałtycka pisał Filip Bryjka](#)

CBAM testem skuteczności UE w zakresie ochrony przemysłu i klimatu

Od 1 stycznia 2026 r. wchodzi w życie mechanizm CBAM korygujący ceny towarów importowanych do UE o koszt emisji CO₂ powstałych podczas ich produkcji. **Jego skuteczność zależy jednak od właściwej wyceny emisji i raportowania danych przez importerów.**

CBAM ma przeciwdziałać „ucieczce emisji”, tj. przenoszeniu produkcji poza Unię zamiast jej „oczyszczania” na jej terenie, a także motywować importerów do dokładnego monitorowania swoich emisji i następnie ich redukcji. W Unii CBAM zastąpi stopniowo wygaszane do 2034 r. darmowe uprawnienia ETS dla przemysłu. Od 2022 r. ochrona producentów z UE przed nierówną konkurencją stała się kluczowa dla rozwoju produkcji zbrojeniowej (np. stali pancernych, specjalnych i aluminium). Na nierówną konkurencję szczególnie narażona jest produkcja hutnicza, która w Chinach i Indiach jest nawet dwukrotnie bardziej emisyjna niż w UE (zob. Tabelę). Podstawą sukcesu CBAM będzie przypisanie importowanym produktom realistycznych wartości emisji i ich adekwatna wycena. Zbyt niskie stawki podważą funkcję ochronną CBAM a zbyt wysokie – zdestabilizują jednolity rynek. Wprowadzenie CBAM wiąże się jednak z kompromisami w samej UE. Podniesie on koszty dla branż zależnych od importu tańszych materiałów i nie zabezpieczy eksportu z UE. Ponadto pogłębi on napięcia na tle protekcjonizmu w relacjach z państwami rozwijającymi się. Niemniej mechanizm pozostaje kluczowym narzędziem ochrony strategicznych sektorów w UE i przeciwdziałania jej deindustrializacji, a w skali globalnej – warunkuje wiarygodność polityki klimatycznej Unii.

Konkurencyjność produkcji stali w UE, Chinach i Indiach z uwzględnieniem potencjalnych stawek CBAM

	EMISYJNOŚĆ PRODUKCJI (T CO ₂ / T STALI)	ŚREDNI BAZOWY KOSZT PRODUKCJI (EURO / T STALI)	KOSZT EMISJI W POSTACI ETS (DLA UE) / CBAM (DLA IMPORTU) W EURO / T STALI			KOSZT CAŁKOWITY STALI Z UWZGLĘDNIENIEM ETS (DLA UE) / CBAM (DLA IMPORTU) W EURO / T STALI		
			70	100	130	70	100	130
UE	1,3-1,7	600-650	91-119	130-170	169-221	691-769	730-820	769-871
CHINY	2,6-3,0	500-530	182-210	260-300	338-390	682-740	760-830	838-920
INDIE	2,5-2,9	480-520	175-203	250-290	325-377	655-723	730-810	805-897

Źródło: Opracowanie PISM na bazie danych OECD, International Energy Agency, Eurofer oraz The Vienna Institute for International Economic Studies

Nowy pakt dla regionu Morza Śródziemnego

Zatwierdzony przez ministrów państw UE oraz południowych krajów partnerskich basenu Morza Śródziemnego pakt ma przygotować region na nowe wyzwania bezpieczeństwa, w tym związane z konfliktem na Bliskim Wschodzie czy intensyfikacją katastrof naturalnych, a także usprawnić zarządzanie migracją.

Podpisany 28 listopada br. na spotkaniu w Barcelonie pakt ma potwierdzić rosnące zainteresowanie UE południowym sąsiedztwem i dostosować unijne polityki do zmieniającej się sytuacji geopolitycznej. Opiera się na trzech filarach. Pierwszy koncentruje się na kapitale społecznym i zakłada m.in. utworzenie Uniwersytetu Śródziemnomorskiego, oferującego wspólne programy nauczania dla studentów z UE i krajów partnerskich. Drugi dotyczy gospodarki, w tym integracji rynków, pobudzania inwestycji i przedsiębiorczości m.in. poprzez takie inicjatywy jak StartUp4Med, a także wspierania transformacji energetycznej poprzez Transśródziemnomorską Inicjatywę Energii Odnawialnej i Czystych Technologii (T-MED). Trzeci dotyczy bezpieczeństwa, odporności i zarządzania migracją. Wśród flagowych projektów tego filaru jest m.in. utworzenie Europejskiego Centrum Straży Pożarnej na Cyprze, wspierającego reagowanie na katastrofy naturalne w regionie. Projekt paktu został zaproponowany przez Komisję Europejską 16 października br. Po uroczystości inauguracyjnej w Barcelonie i zatwierdzeniu paktu przez partnerów przywódcy UE przyjmą go oficjalnie na szczycie w dniach 18–19 grudnia br.

O społeczno-politycznych konsekwencjach katastrof w południowym sąsiedztwie Europy pisała Sara Nowacka